

15232/8

6

מדינת ישראל

משרדי הממשלה

משרד

15232/8

המחלקה לענייני דתות
לשכת השר

רחבת הכותל

מחכמה

מינהלת הכותל

N - 7/89

38 - 5/90

מחלקה

תיק מס'

15232/8

שם תיק: לשכת השר - רחבת הכותל מחכמה, מנהלת הכותל

מזהה ביז: גל-15232/8

מזהה פריט: 000itij

כתובת: 2-113-1-3-2

תאריך הדפסה: 03/05/2018

רמ"ד

Minister of Religious Affairs

אשר לעניני דתות

בס"ד, ט"ז בתמוז תשמ"ט
19 ביולי 1989

לכבוד
מר משה אשר
קדומים
ד"נ שומרון 44856

שלום רב,

תודה על מכתבך ועל הפניית תשומת הלב לדברים.
כוונתי מכל מקום היתה לטובה.

בכבוד רב,

זבולון המר

(תא/ד/ד)

בס"ד תא"ד תא"ד תא"ד

ת"ב

לר הדור

מי בלחן הד

שלום וברכה!

הנוון ואח"כ בורח בלחן סוס המכ"ה ה-ד.

אח"כ בסוף ואח"כ כי האחנו מהפלים במקום הקדוש בורח
לחם חיסוני" שופה ומשנה. היה עליך לומר כי אחנו מהפלים
לרש"י המקום הקדוש בורח לטו.

דחקא עליך בן כשר הדור וכן כרש"י הליבור הדג-לאו
מולח הדורה לסי"ג בליבור הדורה של הר הדג במקום
הקדוש בורח ליהדות מלך אחנו, ולדוד אה מקומו של הקיר (בכח)
המערב, ביום לומר ולביתאך מלך שני.
וזה שבתו כיום הקדוש בלחן בליבור להקטלח חשיבותו
של הבורח בהשגחה למקום המקדש.

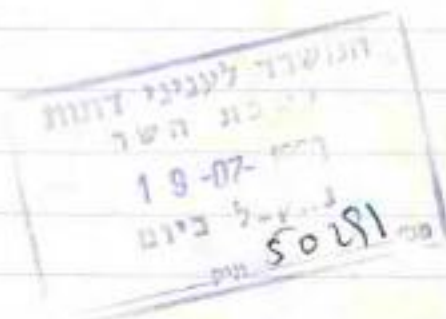
בכח ודן

מה אשר

קדוש

44856

ד.ה. שומרון

מטה אשר

קרואים

44856

י.י. סומרון

לכבוד

מר דבא

מר זבולון דבא

מ.ד. 1167

יבולון 8'8

10.10.89

יזכר
נא

המכתב
המס' 1010
המס' 1010
המס' 1010

מזכר מחברת אפי קצמר

נא

1. - מחברת הולנד אפיאל
סוף ביטול

12.10.89

המזכר נשלח אפיאל אפיאל

נא

כ"ט
בס"ד ט"ו בסיוון תשמ"ט
18 ביוני 1989

לכבוד
ש. יחיאל פניאל
עלומים 31
רמת גן 52305

שלום רב,

קבלתי בתודה את מכתבך מיום ט' באייר (12.6.89) וקראתי בו בעיון.
הוריתי לאחראים על הכותל לכרוק האם ומדוע הוסר לוח הזכרון
כטעונך, ועפ"ז לפעול.

בכבוד רב,

זבולון המר

(טל.) יזן זן אל

הנושדד לעניני חינוך
 לשכת השד
 2-10-1989
 נתן-ל ביום
 29 חס

ל. יוחנן פריד

היה כס באלו חלום - 26.9.89

א ב. חג - לפרטת קרוב!

קרוב! אבד אהבה לעולם אלה סו

מסילת חלום, ואילו מראה כה

אף אמתו חלום הכסף עם שמו וקטן סו

הקטנים והקטנים קטן למדן למדן חס

יחסי וקטן-החשבון חס חלום למקום

אחד חלום חס חס חס חס

חיס חס חס חס חס חס

חלום חס חס חס חס חס

חלום חס חס חס חס חס

חלום חס חס חס חס חס

חלום חס חס חס חס חס

חלום חס חס חס חס חס
 (12.305)

ע. יחיאל פריד

בית ע' ברחוב תלמי - 12 א' 28

18-06-1918
מס' 506

הרשאה - שירות - תעודת

תעודת! תעודת תעודת תעודת תעודת

תעודת תעודת תעודת תעודת תעודת

תעודת תעודת תעודת תעודת תעודת

תעודת תעודת תעודת תעודת תעודת

תעודת תעודת תעודת תעודת תעודת

תעודת תעודת תעודת תעודת תעודת

תעודת תעודת תעודת תעודת תעודת

תעודת תעודת תעודת תעודת תעודת

תעודת תעודת תעודת תעודת תעודת

תעודת תעודת תעודת תעודת תעודת

תעודת תעודת תעודת תעודת תעודת

תעודת תעודת תעודת תעודת תעודת

תעודת תעודת תעודת תעודת תעודת

Ministry of Religious Affairs
Minister's Office

משרד לענייני דתות
לשכת השר

בס"ד י"ב בסיון תשמ"ט
15 ביוני 1989

לכבוד
הגב' סוזן רוטנברג
ירושלים

שלום רב,

השר לענייני דתות, מר זבולון המר קבל מכתבך מיום ח' בסיון
(11.6.89) וקרא בו בעיון.

השר דיבר על כך שלא מספיק באים לכותל בימים רגילים ולאו דווקא
במועדי ישראל ובשבתות, וראוי לבוא יותר.

להזכירך, השר המר הוא זה שארגן את ארועי יום ירושלים בכותל
בהשתתפות כארבעים אלף איש.

בכבוד רב,

עוזר ויגד
עוזר בכיר לשר

Ministry of Religious Affairs
Minister's Office

משרד לעניני דתות
לשכת השר

בס"ד י"ב בסיון תשמ"ט
15 ביוני 1989

השר לעניני דתות
מ"ר זבולון המר
קבל מכתבך מיום ח' בסיון
(11.6.89) וקרא בו בעיון.

לכבוד
הגב' סוזן רוטנברג
ירושלים

שלום רב,

השר לעניני דתות, מ"ר זבולון המר קבל מכתבך מיום ח' בסיון
(11.6.89) וקרא בו בעיון.
השר דיבר על כך שלא מספיק באים לכותל בימים רגילים ולאו דווקא
במועדי ישראל ובשבתות, וראוי לבוא יותר.
להזכירך, השר המר הוא זה שארגן את ארועי יום ירושלים בכותל
בהשתתפות כארבעים אלף איש.

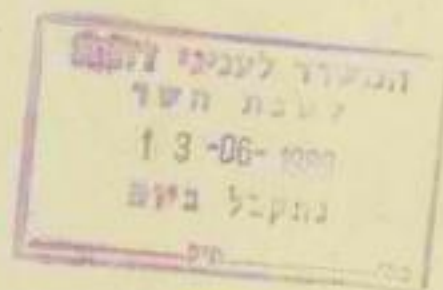
בכבוד רב,

עודד וינר
עוזר בכיר לשר

(4)

היה לפניך דבר זה
הוא קטן ונחמד וקטן
הוא קטן ונחמד וקטן
מספר האם אשר ביום זה
ואלו דברים במחנה ואלו חסידים
ואלו חסידים ואלו חסידים
העביר את זה היום
אם ארץ את אלהים ואלו
העביר את אלהים ואלו
העביר את אלהים ואלו
העביר את אלהים ואלו

ויחיד לא לדי גמל 15/11 22 ו21
 לאמר גמליו הילוכו של מלכא/ו וכו'
 חל. מי חללי דה"ד פנים
 אך... ויבדלו פתח נחשנים צהר
 "הקדוה" ויחיד ייטז הילז כ'כלמה
 פלאמו מוא פ-ד נט וילוכו שלמה
 גל מא חל. פכ פכ אמור אלוה
 אמר וחס למל אלוהא פ-ד.
 סוף/ (וילוכו)
 , וילוכו

7422

DIRECTOR GENERAL
MINISTRY OF RELIGIOUS AFFAIRS
JERUSALEM - ISRAEL

המנהל הכללי

משרד לעניני דתות

21

ב"ה, כ"ג באייר תשמ"ט
28 במאי 1989

לכבוד
מר מיכאל קניאל
ת.ד. 4075
ירושלים 91 040

שלום רב,

השר לענייני דתות קיבל מכתבך אליו מיום 30 באפריל 1989.
תודה חמה על היוזמה, והנכונות לתרום לנושא ההסברה בכותל המערבי.
הפרוייקט אפשרי מבחינה מהותית ומעשית, ויעלה להערכתנו כ-150,000 ש"ח -
בהנחה שיש צורך ב-10 עמדות הסברה.
אני חוזר ומודה לך מאוד על נדיבותך וממתין להודעתך על אפשרות מימוש
התרומה.

בכבוד רב,
דבולון אורלב
המנהל הכללי

העתק: השר לענייני דתות
ראש מינהל הכותל (+ פניה)

המשרד לענייני דתות
לשכת השר
30-05-1989
בדואר
תק

THE BETHESDA CHURCH
P.O. BOX 5881
UPPER CALDWELL, MONTSERRADO
COUNTY, LIBERIA, WEST AFRICA
MAY 8, 1989

Ministry of Religions
Jaffa Road 30
Jerusalem, Israel

Dear Brothers/Sisters:

Behold, how good and how pleasant it is for brethren to dwell together in unity, Psalm 133:1.

Christian Brothers and Sisters, having regard you the Israelites as a lover of humanity, and those who has always been playing a significant role in the world, we are therefore asking for your ministry to kindly be an umbrella over our churches and schools in Liberia.

Our aim for selecting your Ministry is because we have decided to have our head quarter or board in your country, we found (Bethesda) in St. John 5:2 as a favorite name for our church. The church has been in existence for the past 17 years and having three branches, with 91 members at this moment. We also have two schools under the church with the enrollment of this year 357 students, but because unavoidable circumstances we are undeveloped.

May the Almighty God bless you all and give more strength and wisdom, so that we can learn more from you in order to accelerate similar view and idea in the year ahead.

Best regards.

Very sincerely yours,

Victor S. Alyaly
Bro. Victor S. Alyaly,
GENERAL SECRETARY

Arku Agar Kollie
Bro. Arku Agar Kollie,
SENIOR DEACON

Omar I. Shadrach

Bro. Omar I. Shadrach,
NATIONAL CHAIR ASST. DIRECTOR

Samuel J. Garsaynee

Bro. Samuel J. Garsaynee,
NATIONAL SUPT. FOR SUNDAY
SCHOOL DEPARTMENT

Charlie Kardiah

Bro. Charlie Kardiah,
GENERAL TREASURER

J. Sherman

Bro. J. Irvin Sherman
DIRECTOR OF ACADEMIC SCHOOLS

Zoe F. Shadrach

Sis. Zoe F. Shadrach, STATE
MOTHER FOR WOMEN DEPARTMENT

APPROVED:

Bro. William S.G. Capehart,
FOUNDER/GENERAL SUPT.

William S.G. Capehart
Founder/General Supt.
Of the Bethesda Church
P.O. Box 5881

Upper Caldwell, Monrovia, Liberia West
Africa

Residence: Coffee Farm, Dixville Road,
Across the Railroad

THE BETHESDA CHURCH
P.O. BOX 5881
UPPER CALDWELL, MONTSERRADO
COUNTY, LIBERIA, WEST AFRICA
MAY 8, 1989

Ministry of Religions
Jaffa Road 30
Jerusalem, Israel

Dear Brothers/Sisters:

Behold, how good and how pleasant it is for brethren to dwell together in unity, Psalm 133:1.

Christian Brothers and Sisters, having regard you the Israelites as a lover of humanity, and those who has always been playing a significant role in the world, we are therefore asking for your ministry to kindly be an umbrella over our churches and schools in Liberia.

Our aim for selecting your Ministry is because we have decided to have our head quarter or board in your country, we found (Bethesda) in St. John 5:2 as a favorite name for our church. The church has been in existence for the past 17 years and having three branches, with 91 members at this moment. We also have two schools under the church with the enrollment of this year 357 students, but because unavoidable circumstances we are undeveloped.

May the Almighty God bless you all and give more strength and wisdom, so that we can learn more from you in order to accelerate similar view and idea in the year ahead.

Best regards.

Very sincerely yours,

Victor S. Alyaly

Bro. Victor S. Alyaly,
GENERAL SECRETARY

Arku Agar Kollie

Bro. Arku Agar Kollie,
SENIOR DEACON

Omar I. Shadrach

Bro. Omar I. Shadrach,
NATIONAL CHOR ASST. DIRECTOR

Samuel J. Garsaynee

Bro. Samuel J. Garsaynee,
NATIONAL SUPT. FOR SUNDAY
SCHOOL DEPARTMENT

Charlie Kardiah

Bro. Charlie Kardiah,
GENERAL TREASURER

J. Sherman

Bro. J. Irvin Sherman
DIRECTOR OF ACADEMIC SCHOOLS

Zoe F. Shadrach

Sis. Zoe F. Shadrach, STATE
MOTHER FOR WOMEN DEPARTMENT

APPROVED:

Bro. William S.G. Capehart,
FOUNDER/GENERAL SUPT.

● ● ● ●

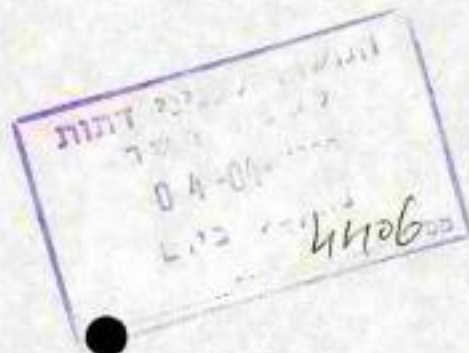
תלמוד

שר הדתות
 זבובין המר (אישי)
 קרית המוסדות
 ירושלים

6553 '89 APR -4 10:29

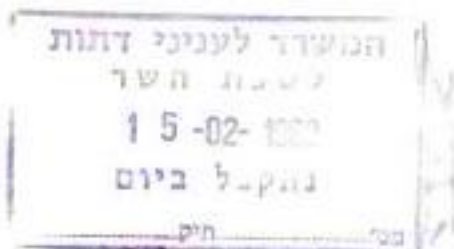
תבנו מודיעות נכס עם כרונת'נו כהתפלג למנהגינו ליד הכותנ בעייה ברייה
ניסן ביום חמישי 1-2000 נבקר אנו דורשות הגנה מכאח עלינו ועם תפיסתנו
עם מנת שנוכח כסיים אותה בשנים ונשנוה

הוצאת ראש חודש
העיתקים:
שר המשטרה
מפקד הקישנה

ב"ה, ח' באדר א' תשמ"ט
13 בפברואר 1989

לכבוד
כב' הרבנים הראשיים לישראל שליט"א

שלום רב,

הנדון: יום ירושלים - תשמ"ט

יום ירושלים ב-כ"ח באייר תשמ"ט חל השנה ביום שישי בשבוע.

בשנים האחרונות מתקיימים אירועים המוניים רבים ביום חג
זה המתפרסים על פני כל שעות היום.
חלק מאירועים אלה הפכו למסורת קבועה.

בנתונים אלה קיים חשש סביר כי קיום האירועים ביום שישי יביא
ח"ו לחילול שבת המוני.

לכן, אבקש חוות דעת הרבנים הראשיים לישראל שליט"א אם ראוי
לשקול להקדים ביום את יום ירושלים ולקבוע זאת לדורות.
כמו"כ יהיה צריך להעביר החלטות מתאימות בוועדת שרים לעניני
סמלים וטקסים.
למיטב ידיעתי קבעה כך הרבנות הראשית במקרה שיום העצמאות
חל בשבת או ביום שישי.

מפאת לוח הזמנים הקצר אודה לכב' הרבנים על קבלת חוות הדעת
בהקדם.

בכבוד רב,

זבולון אורלב
מנכ"ל משרד הדתות

העתק ל: השר לעניני דתות
סמנכ"ל אירועים והסברה
מנהל הרבנות הראשית

ממלא

המשרד לעניני דתות
השר
27-04-1989
מועצת ביוט
חוק

8880 '89 APR 17 10:55

מממ
1008022 217
ירושלים 0710 17 45

שר הדתות מר זבולון המר לשכת שר הדתות רחיו 236
ירושלים

אבי תפילה כי קבלת הפנים ליד הכתל תכלול את נשות ישראל ותכיר בהם כשוות
ערך ושוות זכויות בעיני הבורא והחברה כאחד בברכת חג כשר ושמח שדולת
הנשים בישראל

✓

הנה
הנה

MENORA

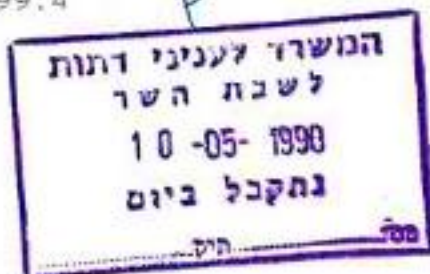
מנורה הרשות להטלות בתי כנסת מהגולה לישראל
The Authority for the Repatriation of Diaspora Synagogues to Israel

PRESIDIUM

Dr. J. Burg
President
Mr. Y. Shamir
Prime Minister
Mr. S. Peres
Vice Premier and
Minister of Finance
Mr. Y. Navon
Deputy Premier and
Minister of Education and Culture
Mr. M. Arens
Minister of Foreign Affairs
Mr. Z. Hammer
Minister of Religious Affairs
Mr. E. Bronfman
President, World Jewish Congress
Rabbi Y. Amital
Dean, Yeshivat Har Etzion

Mr. M. Moskovic
Chairman
Dr. Y. Neeman
Legal Advisor

יב' אידר חש"ן
7.5.90
999.4

לכבוד
שר הדתות
מר זבולון המר
בניני חפציבה
ירושלים

שלום רב,

הנדון : מנהרות הכותל

מוצא אני חובה נעימה להביע לך הערכה על האירוח
היפה בקבלת הפנים לה זכינו בעת סיורו של ד"ר
בדריק נוסק ורעייתו. ואוצר המוזיאון היהודי
הממלכתי (בפראג) במנהרות הנ"ל, היתה זאת חוויה
מרשימה, מרגשת ומלאה ענין. ד"ר נוסק בקשני
להודות לך אישית על מחווה זה ועל החוויות שהענקת
לו.

בכבוד רב,

משה מושקוביץ
יו"ר

בית
מנחם
הכית

7 Iyar, 5750
May 2, 1990

Mr. David Zaidner
Gartenstrasse 33, Postfach 6016
Zurich, Switzerland

Greetings from Jerusalem!

I was very happy to learn from Mr. Dded Weiner, Director of the Holy Sites Authority and from Mordechai Eliav, Director of the Western Wall Heritage Fund, that you visited the Western Wall tunnels during Chol Hamo'ed Pesach together with a group of distinguished friends who, together with yourself, are occupied with the holy work of building up and strengthening Jerusalem and beautifying this remnant of our Temple.

I was pleased also to learn that you have chosen to support the amphitheatre restoration project and the rendition of the scale-model to be installed there. Without a doubt, the construction of this room will illustrate excellently the subject of the Western Wall and the Holy Temple to the many visitors from all over the world and offer them a rare opportunity to perceive the grandeur of Jewish tradition and history throughout the ages.

Naturally, we will install a suitable dedication in your honor to point out your participation in our work and in the establishment of this room.

Warm personal regards,

Minister Zevulun Hammer

Ministry of Religious Affairs
Minister's Office

משרד לענייני דתות
לשכת השר

בס"ד, כ"ד בטבת תש"ן
18 בינואר 1990

כ"ד/ט"ז
משרד

לכבוד
גב' אסתר סלוחבסקי
עוזרת שר המשפטים
משרד המשפטים
ירושלים

שלום!

כב' השר לענייני דתות מר זבולון המר, לפני נסיעתו לבריה"מ
שוחח פעמים מספר עם כב' שר המשפטים מר דן מרידור, בענין החלטות
ועדת השרים שבראשותו לענייני עזבונו.

בין היתר הודיע כב' שר המשפטים לכב' שר הדתות כי ועדת השרים
אשרה מענק סיוע של 1 מיליון ש"ח לעמותה למורשת הכותל המערבי
לצורך פיתוח מנהרות הכותל המערבי ופתיחתם לקהל.

דברים ברוח זו נמסרו גם כאמצעי התקשורת השונים.

לצערנו ולתדהמתנו לא מופיעה החלטה זו בפרוטוקול לוועדת השרים.
אנו מניחים כי זו טעות ומבקשים את טפולכם המיידית.

ב ת ו ד ה,

מנחם כהן
עוזר בכיר לשר

העתק: לשכת מנכ"ל

המחלקה להסברה
Department of Information
ההסתדרות הציונית העולמית
World Zionist Organization

י"ט בטבת תש"ן
 16 בינואר 1990

לכבוד
 מר זבולון המר
 השר לענייני דתות
 המשרד הראשי
 רח' יפו 236
 ירושלים

הנדון: הכנס הבינלאומי השלישי לתקשורת יהודית -
 ביקור במינהרות הכותל המערבי

ארשה לי להביע את תודתי העמוקה על שנתאפשר לבאי הכנס הבינלאומי לתקשורת
 יהודית אשר אורגן על-ידי המחלקה להסברה לערוך ביקור בפרוייקט מינהרות הכותל
 המערבי.

לפני מספר חודשים ערב ט' באב תשמ"ט ערכתי סיור מרשים במינהרות הכותל
 בהדרכת פרופ' דן בהט; לאחר ביקור זה נמשך תקשר עם יוזם ביקורי מר אריה בנר
 איש הקרן למורשת הכותל המערבי אשר הביא בפנינו את ההצעה, כי משותפי הכנס,
 אנשי תקשורת יהודיים מרחבי העולם יבקרו במקום ויחוו 2000 שנות היסטוריה
 יהודית.

הסיור נכלל בתוכנית הרשמית של הכנס, ונערך בהצלחה מרובה הן מהבחינה
 האירגונית והן מבחינת העברת המסר.

משתתפי הכנס הביעו בדרכים שונות תודתם על ההזדמנות הנדירה שניתנה להם.

ועל כן בשמי ובשם אנשי המחלקה להסברה אשר אירגנו את הכנס נתונה בזאת
 תודתנו ובתקווה לשיתוף פעולה בעתיד.

בכבוד רב,
 עוזי נרקיס

העתקים: מר זבולון אורלב, מנכ"ל המשרד לענייני דתות
 מר יעקב לקט, מנכ"ל המח' להסברה
 מר מרדכי אליאב, מנהל הקרן למורשת הכותל

DIRECTOR GENERAL
MINISTRY OF RELIGIOUS AFFAIRS
JERUSALEM — ISRAEL

המנהל הכללי

משרד לענייני דתות

ב"ה, ט"ז בכסלו תש"ן
14 בדצמבר 1989

לכבוד
הרב מ.ע. דרוק
עורך המודיע
יהודה המכבי 5
ירושלים 91012

שלום רב!

מכתבך לכב' השר מיום ג' באייר התשמ"ט (7.5.89), הועבר לטיפולו בצירוף המלצת השר.

אתכבד ואשמח להודיעך כי "הקרן למורשת הכותל-המערבי" בראשותי, דנה בפנייתך והחליטה לקבל את המלצת השר ולצרף אותך לעמותה.

מנהל הקרן מר מרדכי אליאב יבוא עמך בדברים למימוש ההחלטה.

בכבוד רב,
זבולון אורלב
המנהל הכללי

העתק: כב' השר לענייני דתות, מר זבולון המר.
מר מרדכי אליאב, מנהל הקרן למורשת הכותל-המערבי.

DIRECTOR GENERAL
MINISTRY OF RELIGIOUS AFFAIRS
JERUSALEM - ISRAEL

המנהל הכללי

משרד לעניני דתות

ב"ה, ב' בכסליו תש"ן
30 בנובמבר 1989

כ"ס

לכבוד
הנהלת הקרן למורשת הכותל-המערבי
ירושלים

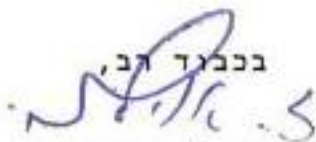
שלום רב!

הנדון: הלוואה לשם תחילת העבודות בבריכת הסטרטיון

בהמלצת השר לענייני דתות מר זבולון המר, הריני לבקשכם לאשר לקרן לקחת
הלוואה לשלושה חודשים מד"ר מוסקוביץ בסך של 200,000 ש"ח. סכום זה ישמש את
הקרן לשם ביצוע החבור בין שתי חלקי בריכת הסטרטיון.

מיד עם אישור המלצת השר לענייני דתות בועדת שרים לעזבונו תוחזר ההלוואה
מהכספים המיועדים לכך מקרן מכספי עזבונו המדינה.

להזכירכם - כפי שסוכם עם ד"ר מוסקוביץ, כשתסיים הקרן את ביצוע תוכניתה
המושלמת לפתיחת פתח בצפון המנהרה יתרום ד"ר מוסקוביץ לקרן סך של 500,000
ש"ח, כפי שהתחייב בפני.

בכבוד רב,

זבולון אורלב
המנהל הכללי

העתק: השר לענייני דתות, מר זבולון המר.
מר ציון גרמי, סמנכ"ל בכיר למינהל.
מר עודד וינר, מנהל המרכז לפיתוח המקומות הקדושים.
מר צבי הופמן, מנהל המחלקה למקומות קדושים.

THE WESTERN WALL HERITAGE FOUNDATION
הקרן למורשת הכותל המערבי

(2)

נס"ד

סכום ישיבה מיום כ"ט כסלו תש"נ, 27 לנובמבר 1989.

המשרד לעניני דתות
ישיבת הרב
11-11-89
בית

נוכחים - מר זבולון אור לב - מנכ"ל משרד הדתות
מר ציון גרמי - סמוכ"ל בכיר
מר עודד וינר - מנהל הרשות למקומות קדושים
מר מאיר אזור - סמוכ"ל לנושא ארועים והסברה
מר עמיהוד בהט - יו"ר משרד הדתות
מר אפרים שרייבר - מחלקת ארועים והסברה
מר אריה בנר - יחסי הציבור של הקרן למורשת הכותל
מר מרדכי אליאב - מנהל הקרן למורשת הכותל

הזיון: בקורי סבוצות במחילת הכותל.

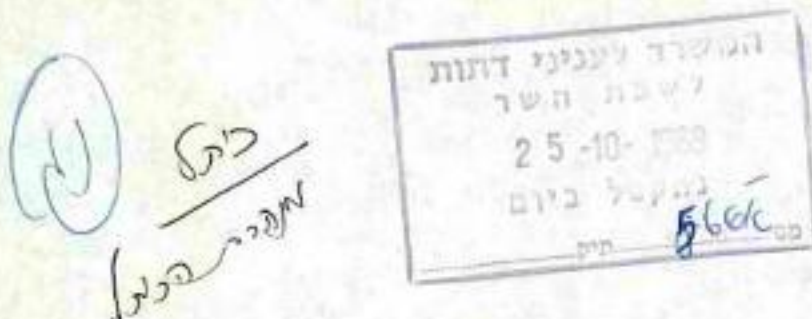
לאחר שנהגד שחסי גורמים שונים דעת ובעונה אחת מחמקים בקורים נאחר
מנהרות הכותל והקוצאה סכך נגדמות תקלות שמביאות לאי סדר ועונמת נפש לצבור
הרחב. החליט המשרד לעינין דתות להחיל על הקרן למורשת הכותל המערבי את כל
נושא האוט הביקורים, אישורם והדרכתם באחר.

אין בהחלטה זו אישור לממן כוח אדם נוסף או הקצב נוסף או שינוי בסמכויות.

דעת: מרדכי אליאב.

החלטה זו התקבלה על דעת כל הגורמים הנבגשים בדבר כולל מר צבי הופמן שלא
נכח בפגישה והסכים לאשר בע"פ בהחלטותיו איתו לאשר הפגישות.

מרדכי אליאב.

לכבוד
מר זבולון המר
השר לעניני דתות
ירושלים.

..J.D.N

הנדון: סיוור לימודי שנערך בכ"ו-כ"ז אלול תשמ"ס- הבעת הערכה.

הרשה נא לי כשמי ובשם תלמידי כתות ה-ו ובשם המורים וההורים להעביר דרך משרדך את רגשי הערכתי הרכים לעבודה הכרוכה שעשו עמנו אנשי ישיבת - "עטרת כוהנים" בימי הפעילות שקדמו לראש השנה השתא.

בכ"ו-כ"ז אלול תשמ"ט, סיירו תלמידיו באתרים מקסימים הקיימים היום ברובע היהודי בהדרכת הבחורים הנהדרים וחשו על בשרם את קדושת המקום אף מעבר לתחומי הזמן.

לצערנו הפריעתנו העובדה שכאשר הגענו עם תלמידנו בתאום מראש של חודש ימים למנהרות הכותל, מנע השומר בכניסה את כניסתינו בטענות שונות ומשובות. למרות שהחזיק ביד אשור מהרשות המתאימה שתאמה כניסתנו.

רק משאימננו בשערוריה התירו כניסתנו אך זרזונו שנסיים מהר.

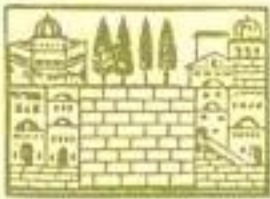
אבקשך לטפל בדבר ויפה שעה אחת קודם.

אל יובן כי חוסר התאום הנ"ל פגע בחוליית הסיור. אך השאיר טעם מריר מעט וחבל !

המשך נא במאמציך יחד עם פקידך במשרד לענייני דתות, בהרחבת השרותים הניתנים לצבור.

בכבוד רב,
משה ליוש
מנהל בית 208.

העתק: יהושע -"לך לרושלים"
 י"ח ח' ת"ש

THE WESTERN WALL HERITAGE FOUNDATION
הקרן למורשת הכותל המערבי

בס"ד

לכבוד
מר זבולון אור-לב
מנכ"ל המשרד לענייני דתות
ירושלים.

שלום וברכה.

הנדון: חנוכה חש"נ.

במגמה - ליוע אה הציבור בישראל על דבר קיום חרזייקט מחילות הכותל ומחור
כרונה ליח לעוד ועוד יהודים אה הזכות לקחת חלק בחשיפתו של שריד בית-מקדשונו
עלחה ההצעה כולקמן:

לארגן בחנוכה הבעל"ט (כ"ו-ל' כסלו) קנצות וזופרים שיבואו ממספר מגזרים
שונים כגון: חיילים, שוטרים, קנצות מחו"ל, בני-נוער וכו' - לשעתיים סיור
והדרכה ולשעתיים הפירה במחילות הכותל.
ההפירה תערך בחור שנחשף לאחרונה ובו רצפת אבן מקורית מימי הבית השני. חור זה
עדיין מלא ברובו כאדמה. מכיל ממצאים ארכיאולוגיים - מרסים, כלי-אבן וכו'.

בסוף כל יום יחקיים שקט באולט הגדול ובמהלכו יוליקו נציגי החופרים נרות
חנוכה ויקבלו סי (מדליית הכותל וחומר הסברה) מידי שר הדתות ואישים נוספים
שיוצער על-יזכט.

בהזדמנות זו נחשוף לציבור ולחקשורת אה דבר חשיפה החור.

עלות משוערת של המבצע - 5000 ש"ח.

בברכה.

מרוני אליאב.

העחקים - מר ציון גרמי - ממנכ"ל בכיר של משה"ו
✓ מר עודד וינר - מנהל הרשות למקומות קדושים
מר צבי הופמן - מנהל המחלקה למקומות קדושים
מר עמיהוד כהן - דובר משה"ו

ה ש ר
פרופ' אבנר ח. שאקי

בג
אבנר ח. שאקי

ד' באלול תשמ"ט
4 בספטמבר 1989

בס"ד,

לכבוד
מר זבולון המר
השר לענייני דתות
י ר ו ש ל י ט

הודון: פרויקט מחילות הכותל המערבי.

זבולון ידידי,

ברצונתי למכתבך אלי מיום ט"ז בתמוז תשמ"ט (19 ביולי 1989), אכן
תואם עם לשכתך סיור שלי במחילות הכותל המערבי לפני כשבוע.

נהניתי ביותר, כשם שנהנתה הפמליה שהייתה איתי, מכל רגע של שהות
במחילות המופלאות הללו.

למותר לומר כי זוהי חוויה דתית - היסטורית מרגשת ביותר, שלא תישכח
במהרה.

לעניות דעתי, כאשר מאות אלפי אזרחי ישראל ומאות אלפי בני נוער,
יבקרו במחילות וילמדו על העבר המפואר, מימי החשמונאים ועד ימינו,
יתווסף לחלק נכבד של הציבור הישראלי מימד רוחני חדש, שבוודאי יגביר את
ההבנה ואת הקשר למקדש, לקודש, ולעבר היהודי המפואר של אז.

העוסקים בדבר, ובראשם מרדכי בהט ומר מרדכי אליאב (סולי), מצליחים
להפליא להדריך, לעניין, להלחוב ולהסעיר דמיון, באופן הנפלא שבו הם
עושים את מלאכתם החשובה.

ישר כוחם ויישר כחך, זבולון, על שניצבת מול האתגר האדיר ואתה
מתמודד איתו בצורה נאה ביותר.

ברור, זבולון ידידי, כי בוועדה לעזובנות המדינה, אעשה בע"ה כמיטב
יכולתי כדי שיוקצה לפרויקט סכום נאות שיהיה לעזר לחשיפה ולעבודה
הקדושה.

לקחתי דברים עם ראש הוועדה ועם שרים אחרים, ומקווה אני כי תהיה
תמימות-זעים בדבר חשיבות הפרוייקט כפרוייקט לאומי ממדרגה ראשונה.

בברכה ובאמונה
א.מ.ק.
פרופ' אנוך די זאק

אשר לשר

DIRECTOR GENERAL
MINISTRY OF RELIGIOUS AFFAIRS
JERUSALEM — ISRAEL

המנהל הכללי

משרד לעניני דתות

ב"ה, כ"ח בתמוז תשמ"ט
31 ביולי 1989

אל: מרדכי (סולי) אליאב, ראש מינהלת הכותל המערבי.

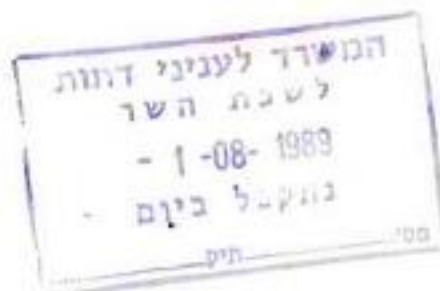
שלום רב!

במסגרת דיוניכם בקרן מורשת הכותל המערבי באשר למהות פרויקט מחילות הכותל עם רשימת 37 המוזמנים, אבקש ל"נצל" פורום מכובד זה לדיון זה בנושא נוסף כדלהלן:

בעקבות האישור לקיום אירוע הסיום של המכביה ברחבת הכותל הושמעו דעות שונות באשר לאופי האירועים הראויים שיתקיימו ברחבה, נבקש מהפורום הנכבד לדון ולגבש המלצות אילו אירועים ועפ"י אלו אמות מידה, ראוי לקיימם ברחבת הכותל.

את ההמלצות נא להגיש לשר באמצעותי תוך 60 יום ימים.

אנא בהקדם.

במכרז רב,
זבולון אורלב
המנהל הכללי

העתק: השר לעניני דתות, מר זבולון המר.
הרב הממונה על הכותל המערבי.
מוהל הרבנות הראשית.

חשתי השרים הזק
אני גשם אבי' / שם
ה' / בסוף בחינה

לשאר השרים	השר
שר המשפטים - אבי' /	השר
שר האוצר - אבי' /	השר
הראש אבי'	השר
שר	השר
אבי' /	השר
אבי' /	השר

לשאר השרים

ק' /

בס"ד, ט"ז בתמוז תשמ"ט
19 ביולי 1989

לכבוד
השר אהוד אולמרט
הכנסת
ירושלים

שלום וברכה,

הנדון: פרויקט מחילות הכותל המערבי

במשך עשרים השנה האחרונות עוסק משרד הדתות בחשיפת הכותל המערבי לכל אורכו. בעבודת כפיים מפרכת הוצאו אלפי מטרים מעוקבים של עפר ואשפה. לעיני המבקרים מתגלת מערכת תת - קרקעית בנויה לתלפיות, שרשרת רצופה של היסטוריה באבן - מימי החשמונאים ועד ימינו. רצון החופרים לחפור בצילו של הר הבית איננו רק ניסיון מדעי לשחזר ימים עברו. מכוש החופרים הוא הכלי לביטוי כמיהת העם היהודי לגלות את שרידי ערגתו, למשש בידיו את נשוא כמיהתו.

בחפירות אלו נחשף הכותל במלוא הדרו ובמלוא אורכו. 490 מטר של אבני הכותל העומדות על קרקע האם - עליה נבנו יסודות בית המקדש הראשון. אבנים שאחדות מהן מגיעות למשקל של כ- 400 טון. כמו כן נחשפה מנהרת מים מתקופת בית שני ו- 2,000 מ"ר של חדרים תת - קרקעיים ומחילות, שיהפכו בבוא היום למרכז חינוכי היסטורי של תולדות עם ישראל וערכיו, ערכי ירושלים ובית המקדש.

הקרן למורשת הכותל המערבי - עמותה ציבורית שהוקמה ע"י משרד הדתות - הינה הגוף המטפל בפרויקט ובהכשרתו כמרכז למבקרים, על מנת לאפשר לציבור הרחב לחזות, לחוש ולגעת ברצף של 2,000 שנות היסטוריה.

עם סיום השלב הראשון וחשיפת הכותל לכל אורכו יפתח האתר לביקורי קבוצות לקראת החגים של שנת תש"נ.

לפני הפתיחה לציבור הרחב אשמח לארח אותך אישית בביקור במחילות בכותל.

ביקשתי מלשכתי לתאם עמך הסיור במועד הנוח לך, בהקדם האפשרי.

בכבוד רב,

זבולון המר

בס"ד, ט"ז בתמוז תשמ"ט
19 ביולי 1989

לכבוד
השר משה נסים
הכנסת
ירושלים

שלום וברכה,

הנדון: פרויקט מחילות הכותל המערבי

במשך עשרים השנה האחרונות עוסק משרד הדתות בחשיפת הכותל המערבי לכל אורכו. בעבודת כפיים מפרכת הוצאו אלפי מטרים מעוקבים של עפר ואשפה. לעיני המבקרים מתגלת מערכת תת - קרקעית בנויה לתלפיות, שרשרת רצופה של היסטוריה באבן - מימי החשמונאים ועד ימינו. רצון החופרים לחפור בצילו של הר הבית איננו רק ניסיון מדעי לשחזר ימים עברו. מכוש החופרים הוא הכלי לביטוי כמיהת העם היהודי לגלות את שרידי ערגתו, למשש בידיו את נשוא כמיהתו.

בחפירות אלו נחשף הכותל במלוא הדרו ובמלוא אורכו. 490 מטר של אבני הכותל העומדות על קרקע האם - עליה נבנו יסודות בית המקדש הראשון. אבנים שאחדות מהן מגיעות למשקל של כ- 400 טון. כמו כן נחשפה מוהרת מים מתקופת בית שני ו- 2,000 מ"ר של חדרים תת - קרקעיים ומחילות, שיהפכו בבוא היום למרכז חינוכי היסטורי של תולדות עם ישראל וערכיו, ערכי ירושלים ובית המקדש.

הקדן למורשת הכותל המערבי - עמותה ציבורית שהוקמה ע"י משרד הדתות - הינה הגוף המטפל בפרויקט ובהכשרתו כמרכז למבקרים, על מנת לאפשר לציבור הרחב לחזות, לחוש ולגעת ברצף של 2,000 שנות היסטוריה.

עם סיום השלב הראשון וחשיפת הכותל לכל אורכו יפתח האתר לביקורי קבוצות לקראת החגים של שנת תש"נ.

לפני הפתיחה לציבור הרחב אשמח לארח אותך אישית בביקור במחילות בכותל.

ביקשתי מלשכתי לתאם עמך הסיור במועד הנוח לך, בהקדם האפשרי.

בכבוד רב,

זבולון המר

THE WESTERN WALL HERITAGE FOUNDATION
הקרן למורשת הכותל המערבי

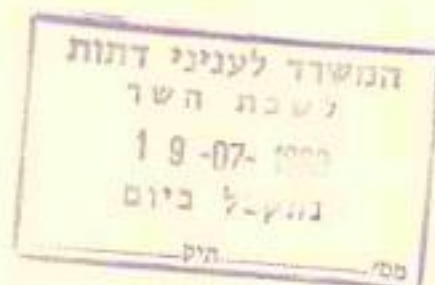
16 דמיאז תשל"ט
18 תשל"ט 1989

ד"ר

למשרד דוקר 167

ל"ה מ- שס"ב, אגמ"ל, רצ"ד אגמ"ל
הק"מ- למכתב למד"ר ולק"מ הש"מ

אגמ"ל ד"ר

7"01

לכבוד

שלום וברכה,

הנידון: פרוייקט מחילות הכותל המערבי

במשך עשרים השנה האחרונות עוסק משרד הדתות בחשיפת הכוחות המערבי לכל אורכו. בעבודת כפיים מפרכת הוצאו אלפי מטרים מעוקבים של עפר ואשפה. לעיני המבקרים מתגלת מערכת תת-קרקעית בנויה לחלפיות, שרשרת רצופה של היסטוריה באבן - מימי החשמונאים ועד ימינו. רצון החופרים לחפור בצילו של הר הבית איננו רק ניסיון מדעי לשחזר ימים עברו. מכוש החופרים הוא הכלי לביטוי כמיהת העם היהודי לגלות את שרידי ערבתו, למשש בידיה את נשוא כמיהתו.

בחפירות אלו נחשף הכותל במלוא הדרו ובמלוא אורכו. 490 מטר של אבני הכותל העומדות על קרקע האם - עליה נבנו יסודות בית המקדש הראשון. אבנים שאחדות מהן מגיעות למשקל של כ-400 טון. כמו כן נחשפה מנהרת מים מתקופת בית שני ו-2,000 מ"ר של חדרים תת-קרקעיים ומחילות, שיהפכו בבוא היום למרכז חינוכי היסטורי של חולדות עם ישראל וערכיו, ערכי ירושלים ובית המקדש.

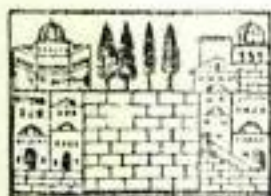
הקרן למורשת הכותל המערבי - עמותה ציבורית שהוקמה ע"י משרד הדתות - הינה הגוף המטפל בפרוייקט ובהכשרתו במרכז למבקרים, על מנת לאפשר לציבור הרחב לחזות, לחוש ולגעת ברצף של 2,000 שנות היסטוריה.

עם סיום השלב הראשון וחשיפת הכותל לכל אורכו יפתח האתר לביקורי קבוצות לקראת
החגים של שנת תש"נ. ברצוננו להזמין לביקור במחילות הכותל בזמן שיתאם איתנו.
כצ"ב הנכנס שהוצא ע"י הק"מ.

ב כ ב ו ד ר ב ,

~~עודד זינר~~
עוזר השר לענייני דתות

התקבלה תשובה מן המעלה
התקבלה תשובה מן המעלה

THE WESTERN WALL HERITAGE FOUNDATION
הקרן למונמנט הכותל המערבי

כס"ד

פרוסקול ישיבת צוות ניהול ס' בחמוז: (12 ביולי '89)

נוכחים: עוזד וינר, ציון גרמי, מאיר אזרד, צבי הופמן, מרדכי אליאב, הרב יעקב מרכוס, אריה בנר.

נושא: טקס חנוכה שלב ראשון של פרוייקט מחילות הכותל המערבי.

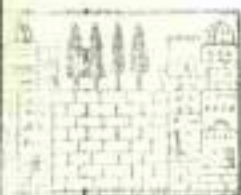
על דעת המשחתפים סוכם כי חבדק האפשרות לקיום הטקס בחוה"מ סוכות חש"נ. התאריך המדויק יקבע בהקדם ובהחייצות עם הרב מרכוס, כדי לאפשר לאחמי"ס מארה"ב להשתתף בטקס. מקום מדויק של הטקס, אופיו והיקפו יקבעו לאחר פגישה במחילות של המשחתפים ביום ראשון כ' בחמוז, 23 ביולי '89.

עוזד וינר ומאיר אזרד יעבדו עד לפגישה תוכנית בסיסית לטקס.

הכוונה בטקס הינה הכרזת סיום שלב א' בפרוייקט מחילות הכותל, ופתיחת האתר רשמית לביקורי קבוצות.

עוזד וינר יטפל בנושא תאום הזמנת נשיא המדינה, רה"מ, שרים וכו' לטקס.

רשם: אריה בנר

THE WESTERN WALL HERITAGE FOUNDATION
הקרן למורשת הכותל המערבי

בס"ד

פרוטוקול ישיבת צוות יחסי ציבור של הקרן למורשת
הכותל המערבי מיום ו' בחמו (9/7/89)

נוכחים: עודד וינר, עמיהוד בהט, מרדכי אליאב, אריה בנר (כו השתתף דרור שרון
מלישכת הפרטום הממשלית).

הצוות דן בנושא ההכנה לפתיחת המחילות לביקורי קהל ולטקס חנוכת הקרן.

חומר הסברה:

1. חוברת:

בפני הנוכחים הוצגה סקיצה בסיסית (בביצוע לשכת הפרטום) של חוברת להפצה-מכירה
למבקרים באחר. סוכם כי הסקיצה תשמש כבסיס לחוברת הרצויה (הנ"ל הייתה לצורך
שיווק הכרזות מחילה), כאשר יש להוסיף מספר אלמנטים (צילומי הכרזות וכו'),
או טקסט ממצא על נושא הכותל מההבט ההסטורי, הדתי, זיקה והמשכיות, גאוגר
לאומית וארכיאולוגיה. הוצע לפנות לרב מנחם הכהן לכתיבת הטקסט לחוברת. עודד
וינר ידבר עימו.

2. גלויות:

הוחלט להכין גלויות של המחילות למכירה באחר. דרור שרון יבדוק העלות לביצוע
גלויות בודדות ו/או טיודת גלויות בערכה.

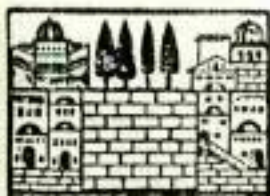
3. לשכת הפירטום תכין דף קטלוגי עם צילומי הכרזות שישלחו לבתי ספר, מועצות
דתיות וכו'. להציע מכירת כרזות למוסדות, חבוק האפשרות כי כרזות אלו ימכרו גם
באחר המחילות למבקרים. עם הפקת הכרזות יבוצעו חלק מהכרזות עם כיחוב באנגלית
להפצה בחו"ל.

4. תבדק האפשרות להכנת כיפוח קרטון מודפסות לחלוקה למבקרים. חיבוק עלות של
כיפוח בד מודפסות.
לקראת פתיחת המחילות ישודרו חסדירי שירות בטלויזיה לנושא זה. בכל הפרטומים
הנ"ל יופיע הכיתוב של המשרד לענייני דתות והקרן למורשת הכותל.

5. הוחלט לבצע תגי זיהוי למבקרים.

6. צוות ביצוע לטקס הפתיחה:

הוחלט להקים צוות מצומצם לביצוע טקס פתיחת האחר - שלב ראשון, אשר ישמש גם
כטקס ההכרזה על תחילת הפעולות של הרשות למקומות קדושים ליד משרד הדתות.
הצוות הנ"ל יכלול את עודד וינר, זאב רוזנברג, ציון גרמי, מאיר אזרד, יעקב
פרידמן, עודד בהט ולהם יצורפו אנשי הקרן למורשת.

THE WESTERN WALL HERITAGE FOUNDATION
הקרן למורשת הכותל המערבי

-2-

7. ועדת חכמים:

הרכבה רשימה מוצעת לוועדה מורחבת לנושא החכמים, עודד יבדוק ויציע הוספת שמות נוספים. מכתב הפניה לרשימה הסופית להשתתף בדיון בנושא החכמי של הכותל ישלח ע"י לשכת השר.

8. ועדת שרים לעזבונות:

עודד וינר יברר שמות כל חברי ועדה זו, אשר יפנה ויזמין חברי ועדה זו לביקור במחילות.

9. נשקלת האפשרות עם פתיחת המחילות להזמין בימים מסויימים קבוצות יעד מיוחדות, אשר יהיו פרוסס לאחר (כגון: צה"ל, משטרה, חברי כנסת, ראשי עיירות פיתוח, חושבי קו העימות וכו'). נושא זה יידון בפגישה בנושא פתיחת המחילות לקהל, שנקבעה ליום רביעי, ט' בתמוז חשמ"ט (12 ביולי '89).

10. הוחלט על הקמת ועד ציבורי (חוג ידידים). אשר ייצור קשר עם הנשיא ועם רה"מ, כדי שיעמדו בראש הוועד הנ"ל.

רשם: אריה בנר

מנהל הדת

Ministry of Religious Affairs
Minister's Office

משרד לעניני דתות
לשכת השר

בס"ד ח' בסיון תשמ"ט
11 ביוני 1989

לכבוד
מר יוסי אחימאיר
מנהל לשכת ראש הממשלה
קרית הממשלה
ירושלים

שלום רב,

הנדון: מנהרות הכותל.

בהמשך לשיחתי אתך ובהמשך לפגישתו של השר לעניני דתות, מר זבולון
המר עם ראש השב"כ בנדון, אודה לך מאוד באם תפעל בדחיפות לקיום
פגישה שמשתתפיה יהיו ראש הממשלה, שר המשטרה, ראש עיריית ירושלים -
מר טדי קולק, ראש השב"כ, השר לעניני דתות ומנכ"ל משרדו.

לישיבה יובאו כל הנתונים העדכניים הקשורים בנושא להחלטת כל
הנוגעים בדבר, בדבר דרכי הפעולה האפשריות ועיתויים הרצוי.

לטיפולך הטוב.

בכבוד רב,

עודד וינר
עוזר בכיר לשר

ליוני
+ ח"ק

ב"ה, ה' באדר ב' תשמ"ט
12 במרץ 1989

דל

220
מלך משה (השלישי)

דל
משה

לכבוד
מר טדי קולק
ראש העירייה
ירושלים

שלום רב,

קבלתי בתורה את חוברת סיכום עבודתה של המינהלת להקמת מבני דת בירושלים.
אני רואה טעם לפגם בכך שהיה עלי לקרוא את עיקרי התכנית במקומונים, כחודש
קודם שקבלתי ממך את החוברת שהתקבלה, לפחות אצלי, כחלק מתעמולת בחירות
המוניציפאליות.

דומני שראוי היה שמינהלת המשותפת למשרדי הממשלה והפועלת כרשות ממלכתית
לכל דבר וענין לא תפעל באופן סניתי לוחש לה כוונות פוליטיות.

גם החקומה שבאה החוברת לסכם (1983-1988, תשמ"ג - תשמ"ח) לא יצרה כורח
לפרסם את החוברת דוקא זמן קצר לפני הבחירות.

לגוף החוברת אעיר, כי נפגעתו מאוד מכך שהמינהלת ראתה לזכות לאפשר רק לראש
העירייה ולממשלא מקומו להביא את ברכתם והתעלמה לחלוטין מכל יתר השותפים.

כל אלה מביאים אותי להרהור ולשיקול באשר לעתיד המינהלת, ואדון על כך עם
ראש המינהלת מר אמריס שילה שאני מעדיכו מאוד, מוקירו, ומקיים עמו סדרי
עבודה הדוקים מאוד.

בכבוד רב,

זבולון אורלב
המנהל הכללי

העתק: מר אמריס שילה, ראש המינהלת להקמת מבני דת

ראש העיריה
رئيس البلدية
MAYOR OF JERUSALEM

כ"ב אדר א' תשמ"ט
27 פברואר 1989
27991

לכבוד
מר זבולוני
שר המבחן
ירושלים
כבוד השר,

הריני שמח להגיש לכם בזה סיכום עבודתה של המינהלת להקמת מבני דת בירושלים לשנים תשמ"ב-תשמ"ח 1988-1983.

ההישגים שהושגו בתחום זה נובעים בראש ובראשונה מהעובדה שעיריית ירושלים נטלה על עצמה את המשימה ללכד את כל הגורמים האחראים על פי החוק, למאמץ משותף, על בסיס מדיניות מוגדרת ומפורטת למתן מענה לצרכי התושבים בשכונות החדשות בנושאי דת. ראינו חובה להשלים את התשתית הפיסית, הנוגעת לאוכלוסיה הדתית, שלא טופלה על ידי הרשויות הממלטיות בעת בניית השכונות.

שיתוף הפעולה הטוב והפורח בין הגורמים, תהליך קבלת ההחלטות על בסיס קריטריונים ותכנון שקול, תוך שיתוף הציבור בהחלטה ובמעשה - כל אלה אפשרו את המעש הרב בתחום חשוב זה.

37 בתי הכנסת ו-4 מקוואות, שבנייתם הושלמה או המצויים בתהליך הקמה, אין בהם די. הצרכים המפורטים בחוברת מעידים על האתגר העומד בפנינו שיחייב המשך המאמץ בעתיד.

ברצוני להדגיש כי בירושלים הבירה ועיר הקודש יש לבניית בתי הכנסת לא רק משמעות של פתרון פיזי לצרכים רוחניים, אלא תרומה לגיבוש הקהילתי והחברתי, על בסיס של מדיניות עירונית הדואגת לצרכים היחודיים והמגוונים של הקהילות והעדות השונות החיות בה, תוך מניעת מתחים הנובעים ממצוקה ותחושת קיפוח של מגזרים ואוכלוסיות. ועיקר העיקרים: זאת תרומה לחיזוק ירושלים כמרכז הרוחני של העם היהודי על כל זרמיו.

אני מודה לכל הגורמים אשר נטלו חלק במלאכה ובראש ובראשונה לאפרים שילה, יו"ר המינהלת ולאנשי צוותו, ומצפה שנסתייע במאמצינו הבלתי נלאים להמשך בניינה וחיזוקה של ירושלים.

בברכת ירושלים,
טדי קולק

ב"ה, כ"ד בשבט תשמ"ט
30 בינואר 1989

[Handwritten signatures and initials]

לכבוד
מר ז. גדיש
משרד מבקר המדינה
רחוב רש"י
ירושלים

שלום רב,

הנדון: בחינות לדיינים - ענייני מינהל
מכתבך מיום 6.11.88

- א. עפ"י החוק חייב השר בהיוועצות עם הרכנות הראשית כאשר להתקנת תקנות הקשורות לבתי הדין הרבניים.
- ב. השר לענייני דתות העביר לרכנות הראשית הצעה לתיקון התקנות הנוגעות בדבר ברוח המלצת ועדת ביקורת המדינה של הכנסת (מצ"ב ההצעה).
- ג. עם קבלת חוות דעת הרכנות הראשית, יגבש השר דעתו באופן סופי ויחליט בנושא.

מכבוד רב,
[Signature]
זבולון אורלב
המנהל הכללי

העתק: השר לענייני דתות
הרב א. אלמליח, מנהל בתי הדין הרבניים
מר א. קולה, לשכת השר
מר א. גליק, המבקר הפנימי

ב"ה, י"ט בשבט תשמ"ט
25 בינואר 1989

ש ח ו ר

אל: מר זבולון המר, השר לעניני דתות

שלום רב,

הנדון: פתיחת מינהרת הכותל ברובע המוסלמי

א. כזכור, בעקבות התערבותך אצל ראש הממשלה, הסיר ראש השב"כ את הסתייגותו מביצוע עבודות כהיקף של שעתיים.

ב. נקבע מועד בועדת בטחון ירושלים שבראשות המפק"ל ל-12.12.88, עפ"י המלצה של ועדת המשנה.

ג. ימים אחדים לפני המועד, הודיעך שר המשטרה שהמועד יידחה מאחר ובמועד זה מתקיים נאום ראש אש"פ בעצרת הכללית בז'נבה.

ד. לפני ימים אחדים, נפגשה ועדת המשנה (מנכ"ל דתות, מנכ"ל עיריית ירושלים, מפקד השב"כ בירושלים) לגיבוש מועד חדש.

ה. צר לי להודיעך שכל הגורמים בוועדה סרבו לקבוע מועד חדש בטענה כי אין עיתוי מתאים בטווח הנראה לעין. הפתרון המוצע על ידם הוא להמתין לאירוע מתאים שביצוע הפתיחה יוכלע בחוכו.

ו. הודעתי בוועדה כי סיכום זה אינו מקובל עלי וחובתי להחזיר את ההכרעה לדרג המדיני.

ז. אשר על כך, אציעך לזמן דיון אצל ראש הממשלה ובהשתתפות של ראש השב"כ, על מנת לקבל הכרעה.

ב כ ר כ ה,
זבולון אורלב
המנהל הכללי

ב"ה, י' בשבט תשמ"ט
16 בינואר 1989

אל: מר זבולון המר, כב' השר לעניני דתות

שלום רב,

הנדון: בטיחות חפירות הכותל המערבי

בעקבות הכתבה בנדון בעתון "הארץ" מיום ח' בשבט תשמ"ט (13.1.89) ובהמשך לשיחה עמך בנדון, זמנתי להיום את כל המהנדסים הקשורים בנושא וכן את נציגי עיריית ירושלים, האגף לעתיקות וארכיאולוגיה במשרד החנוך ומשרד החוק.

הובהר לי ע"י המשתתפים כי פורום המהנדסים המאייש את ועדת הבטיחות מהווה את הרמה המקצועית הגבוהה ביותר במדינת ישראל.

מהדיון המקצועי שהתנהל בפתיחות רבה עולה כי דעת כל המהנדסים הוא כי המצב הבטיחותי בחפירות הכותל הוא כזה שאין איום מוחשי מיידי להתמוטטות. קיימת סכנה בחדר 010 ואשר ועדת הבטיחות שכראשותו של פרופ' יעקב גליק קבעה לה את הפתרון ההנדסי לפני ימים ספורים ואשר ביצעו יערך במשך שבוע עד שבועיים ימים.

בדיון זה הבהרתי שוב לכל הנוגעים בדבר כי נושא הבטיחות הוא החשוב ביותר באופן מוחלט ומשרד הדתות הורה ומורה לכל הנוגעים בדבר לא לקחת כל סיכון מחושב אלא לתת פתרונות בודאות מוחלטת ככל האפשר. וזאת מהנימוקים הדתיים, שמירת חיי אדם, ומוקים ארכיאולוגיים, נימוקים של יחסים בין הדתות ונימוקים של מדיניות חוק. אני עוקב בהתמדה שהפתרונות ההנדסיים יבוצעו ככתבם וכלשונם ללא דיחוי.

צר לי שהכתבה ציינה חצאי אמיתות, קישרה בין עובדות שאין בינהן כל קשר ויצרה תמונה בלתי נכונה ובלתי מאוזנת אשר, לכד מפגיעתה בתדמית המשרד, עלולה להזיק למדינת ישראל ביחסיה עם העולם הערבי ואונסקו.

כל משתתפי הפגישה ציינו כי המשרד פעל כראוי ונקט בכל האמצעים במינון ובעיתוי הנכון.

עם השלמתו אשלח לידיעתך את הפרוטוקול המילולי.

בכבוד רב,
זבולון אורלב
המנהל הכללי

Wagon

DIRECTOR GENERAL
MINISTRY OF RELIGIOUS AFFAIRS
JERUSALEM - ISRAEL

המנהל הכללי

משרד לעניני דתות

ב"ה, כ"ו בכסלו תש"ן
24 בדצמבר 1989

*בית
מחכמה*

לכבוד
מר אבינר
מנכ"ל משרד המשטרה
ירושלים

שלום רב!

הנדון: בנין ה"מחכמה", ברחבת הכותל המערבי

בהתייחס לפנית כב' שר המשטרה לשר לענייני דתות מיום ח' בכסלו התש"ן (6.12.89) ותשובת השר לענייני דתות מיום י"ד כסלו התש"ן (12.12.89), אתכבד להודיעך כדלהלן:

- א. הדרג המקצועי של המשטרה השתתף בדיון ממצה בנושא שהתקיים אצל גב' פליאה אלבק ממשרד המשפטים ביום 3.8.89, ולראיה, מכתבה של סנ"צ אינה וולף מיום 18.10.89.
- ב. בדיון זה הובהר חד משמעית כי אין כל קשר בין בעיות הבטיחות של בנין המחכמה שהמשטרה חייבת בפתרון, לבין חפירות מינהרת הכותל-המערבי.
- ג. ליתר "בטחון", מצ"ב דו"ח מיוחד של פרופ' יעקב גליק, מהטכניון, יו"ר הוועדה המקצועית הבין-משרדית של בטיחות הכותל-המערבי והחפירות.
- ד. אודה לך אם תוכל לעדכן בכך את כב' שר המשטרה על-מנת להסיר את המידע המוטעה שהונח בפניו.

בכבוד רב,
זבולון אורלב
זבולון אורלב
המנהל הכללי

✓ העתק: כב' השר לענייני דתות, מר זבולון המר.

חסוי

חסוי

בס"ד, ט' בתמוז תשמ"ט
12 ביולי 1989

לכבוד
מר טדי קולק
ראש עיריית ירושלים
רח' יפו
ירושלים

שלום רב,

הנדון: בנין המחכמה בעיר העתיקה

קבלתי מכתבך מיום ו' בתמוז תשמ"ט (9.7.89) וקראתי בו בחשומת לב רבה.

משרדנו מודאג מאד ממצבו של המבנה ומחשש ההתמוטטות וההשלכות מכך.

לכן, פנה מנכ"ל המשרד, מר זבולון אורלב, למשרד הבטחון, שבחזקתו נמצא המיבנה, למשטרת ישראל, המשתמשת במיבנה, ולעיריית ירושלים הממונה על הטיפול בנושא המים, וביקש שיבצעו כל גורם באחריותו, את עבודות הבטיחות בדחיפות גם אם אין בשלב זה הסכמת משרד הבטחון שהווקף יבצע את העבודות (הצעה שמשרדנו תומך בה והודיע על כך למנכ"ל העירייה ומנכ"ל משרד החוץ).

מצו"ב צילום פניית המנכ"ל ומצורפיה, ואודה לך אם העירייה תוכל לסייע כאמור בפניה.

בכבוד רב,

זבולון המר

העתק+פניה: מר זבולון אורלב - המנהל הכללי

ראש העיריה
رئيس البلدية
MAYOR OF JERUSALEM

fax 551183

ירושלים, ו' בתמוז תשמ"ט
9 ביולי 1989
558 -

לכבוד
מר יצחק רבין, שר הבטחון
מר חיים בר לב, שר המטרה
מר זבולון המר, השר לעניני דתות ✓

הנדון: בנין המחכמה בעיר העתיקה

1. בנין המחכמה ברחוב השלשלת בעיר העתיקה גובל בחצבת הכותל המערבי, הוחרם ע"י אלוף פיקוד מרכז ב-1969 ומוחזק ע"י משמר הגבול, מהווה סיכון עפ"י חו"ר האגף למבנים מסוכנים של עיריית ירושלים. בין היתר עקב ביצוע עבודות חפירה תת קרקעיות ע"י משרד הדתות.
 2. מאחר וכך יש לפעול ללא דיחוי לחיזוקו של המבנה למניעת התמוטטותו.
 3. חיזוק המבנה כרוך גם בעבודות לשימור אלמנטים אמנותיים ארכיאולוגיים והיסטוריים.
 4. הוקף המוסלמי בירושלים פנה אלינו והציע לבצע את העבודות במימון שלהם ועל ידי בעלי מקצוע מומחים מצוייט.
 5. לאחר סדרת התייעצות עם כל הגורמים בדבר ולאור הקשיים הכרוכים במתן היתר לוקף המוסלמי לבצע את העבודות וכן על רקע ההתנגדות התקיפה של משטרת ישראל ומג"ב אשד, כאמור, מחזיק את המבנה, ולאור הצעת שר הבטחון לדחות, בשלב זה, את ההחלטה בנושא אנו נוטים להסכים שאין לאפשר לוקף המוסלמי לבצע עבודות אלה.
 6. יחד עם זאת, אני מבקש להפנות את תשומת לבכם למצבו של המבנה לסכנת התמוטטות הצפויה לו ובסכנה לה חשופים היושבים בו ונמצאים כנראה המערבי.
 7. אולי גם כדאי לציין את הבעיות הבינלאומיות שיווצרו אם הבנין הידוע הזה יתמוטט.
- אני מבקש, כמו כן, כי תורו לנוגעים בדבר במשרדיכם לנקוט בכל הפעולות המתחייבות מכך ולפעול לאלתר למניעת הסכנות הכרוכות במצב זה.

ב ב ר ב ה,
טדי קולק

ב"ה, ו' בתמוז תשמ"ט
9 ביולי 1989

שמו

לכבוד	מר דוד עברי	מר אהרון שריג
מנכ"ל משרד הבטחון	מפכ"ל המשטרה	מנכ"ל עיריית ירושלים
תל-אביב	ירושלים	ירושלים

שלום רב,

הנדון: בטיחות מבנה ה"מחכמה" ברחבת הכותל המערבי

- א. מצ"ב לעיונכם וידיעתכם דו"ח ועדת הבטיחות של מינהלת הכותל המערבי
בנדון, מיום א' בתמוז תשמ"ט (4.7.89), וסיכום דיון של ועדת הבטיחות
עם מהנדסים נציגי משרד הבטחון ומשטרת ישראל.
- ב. מהדו"ח והסיכום עולה כי יש לבצע בבנין ה"מחכמה" בדחיפות עבודות שיפוץ
יסודיות ובהעדר עבודות אלה אין המבנה יציב דיו ויש חשש להתמוטטות
מקומית העלולה לגרום לתגובות שרשרת גם במבנים הצמודים אליו ומתחתיו.
- ג. כפי שעולה מהדו"ח, לבעיות הבטיחות שצויינו בדו"ח אין כל קשר וזיקה
לחפירות מינהרת הכותל המערבי. אדרבה סכנת התמוטטות ה"מחכמה" ונזילות
המים עלולות לסכן גם את החפירות.
- ד. הואיל ובנין ה"מחכמה" נמצא בחזקת משרד הבטחון ובשימוש המשטרה, חלה
עליהם האחריות לבצע את השיפוץ הנדרש, האמור בדו"ח.
- ה. הואיל ובעיות של תיעול מי הגשמים וניקוזם הוא בתחום אחריות עיריית
ירושלים, נדרשת היא לבצע את העבודות, כאמור בדו"ח.
- ו. המשרד לעניני דתות באמצעות ועדת הבטיחות שליד מינהלת הכותל המערבי
יעמידו את כל שירותיהם המקצועיים בעצה והדרכה לביצוע העבודות ככל
שידרשו על ידי משרד הבטחון משטרת ישראל ועיריית ירושלים.

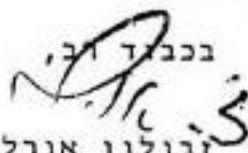
DIRECTOR GENERAL
MINISTRY OF RELIGIOUS AFFAIRS
JERUSALEM - ISRAEL

המנהל הכללי

משרד לעניני דתות

ז. מפאת רגישות הנושא, מיקום המבנה, והיותו מבנה דתי מוסלמי, אבקש
התערבותכם האישית על מנת שהמוטל על כל משרד יבוצע בדחיפות, ואין כל
אפשרות להמתין לסיום הדיונים, בשאלות של מי ואיך יבצע את השיפוצים.

תודתי על תשומת לבכם, ואודה לכם אם תוכלו לעדכן אותי.

בכבודי,

זבולון אורלב
המנהל הכללי

העתק: השר לעניני דתות.
ראש עיריית ירושלים.
מנכ"ל משרד החוץ.
ראש מינהלת הכותל המערבי.
ראש ועדת הבטיחות, מינהלת הכותל המערבי.

**פרוטוקול ישיבת תאום שנערכה במשרדי הקרן למורשת הכותל
ביום א' בחמוץ חש"ס (4/7/89)**

נוכחים: פרופ' גליק
אינג' ישראל מגלה
אינג' יוסי גורדון
אינג' אלקלעי
אינג' רייס
מר דן בהט
מר מרדכי אליאב
צחי לוי

מרדכי אליאב: כפי שדווח לוועדה בישיבתה האחרונה ניתן להסיק מהמידות שמבצע מר רייס, שישנה התרחבות של הסדקים בחדר הכושר במבנה המחכמה. חופעה זו מסוכנת מאוד, ולשם דיון בקידום פתרון הבעיה התכנסנו היום.

פרופ' גליק: לאחר כל פעולות החיזוק שנעשו בשנה האחרונה הן חיזוק העוגנים בחדר הכושר, הן חימוץ חדר 010 והן הטיפול בחדר האפוקסי - שורש הבעיה כרגע הינם נזילות המים ממבנה המחכמה. הנזילות נובעות מ-3 מקורות:

1. צינור הביוב.
 2. מערכות אספקת המים.
 3. חוסר ניקוז מי הגשמים.
- כל הנזילות הללו מחלחלות במבנה המחכמה וגורמות לנזקים כבדים הן למבנה עצמו והן למבנים שנמצאים תחתיו - דבר המערער את יציבות המבנה כולו.

מר רייס: חלק מהמים הנוזלים הינם מי הזנה, מכיון שהם נקיים לחלוטין. לדעתו אין מנוס מטיפול בכל המבנה ושיפוץ כל מערכותיו.

מר אלקלעי: מזמן היה ברור שהבעיה קיימת, בזמנו בוצע חיזוק בהנחייתו של מר קדרון לאיזור מפלס הריצפה, והיה סיכום עם מר קדרון להמשיך החיזוקים בחלק העליון של המבנה. כתוצאה ממספר סיבות העניין לא בא לידי ביצוע עדיין, אולם עתה, לאור המגמה הברורה של פתיחת הסדקים, יש לטפל בחיזוק התיקרה.

יוסי גורדון: יש לבצע טיפול כולל במבנה ולא רק טיפול מקומי. יש לבצע מעין קופסא, אשר תקשור יחד את כל חלקי המבנה. כ"כ יש לבדוק את כל מכלול הבעיות במחכמה (ניקוז גגות, ביוב, מים, רצפות וקונסטרוקציה) ולתת להם פתרון באמצעות הוועדה.

מר אלקלעי: לפני מספר שנים ישבה ועדה, כמדומני בראשות אנכ"ל העירייה, עם אנשי משרד הבטחון ואנשי מקצוע, ע"מ לבדוק את הטעון שיפוץ במבנה המחכמה וכן לבדוק את העלויות. למסקנות הוועדה לא היה כל טיפול המשך.

דן בהט: בזמנו היחה מחלוקת ע"י מי תבוצע העבודה, הווקף ביקש לבצעה, למרות שהבנין הופקע מידיו ע"י משרד הבטחון ולא קיבל אישור לכך. אולם גם משרד הבטחון לא יכול היה לבצע את העבודה, עקב בעיה משפטית המונעת מהמדינה לשפץ נכס מופקע ללא אישור הבעלים.

מרדכי אליאב: הועדה הנוכחית הינה ועדה מקצועית שלא נותר לה אלא לידע את שולחיה, אנשי משרד הדוחות, בבעיית נזילות המים, והם יפנו את הנושא לטיפול המשרדים השונים עירייה, בטחון ומשטרה. על הועדה לתאר את חומרת מצב הבטיחות בבנין וכן את נזקי השרשרת שעלולים להגרם במקרה של החמוטטות חלקית במבנה המחכמה, כל זאת באם לא מטופל הבעיה באופן יסודי.

החלטות:

- י 58. ביום ה' 6/7/89 תתכנס ועדת הבטיחות בצירוף נציגי המשטרה ומשרד הבטחון ותבקר בבנין המחכמה. לאחר מכן יידון הטיפול בבעיות הבנין.
- י 59. צחי יבקש מנפתלי קדרון את החוכניות שהכין לחיזוק החלק העליון של מבנה המחכמה.
- י 60. פרופ' גליק יוציא מכתב בשם כל ועדת הבטיחות אל מנכ"ל משה"ד, ובו הוא יתריע על המצב בבנין המחכמה.

רשם: צחי י.

העתק: מר זבולון אור לב - מנכ"ל משה"ד
נוכחים

**פרוטוקול ישיבת תאום שנערכה במשרדי הקרן למורשת הכוחל
ביום א' בחמוז חש"ס (4/7/89)**

נוכחים: פרופ' גליק
אינג' ישראל מגלה
אינג' יוסי גורדון
אינג' אלקלעי
אינג' רייס
מר דן בהט
מר מרדכי אליאב
צחי לוי

מרדכי אליאב: כפי שדווח לוועדה בישיבתה האחרונה ניתן להסיק מהמדיניות שמבצע מר רייס, שישנה התרחבות של הסדקים בחדר הכושר במבנה המחכמה. תופעה זו מסוכנת מאוד, ולשם דיון בקידום פתרון הבעיה התכנסנו היום.

פרופ' גליק: לאחר כל פעולות החיזוק שנעשו בשנה האחרונה הן חיזוק העוגנים בחדר הכושר, הן חימום חדר 101 והן הטיפול בחדר האפוקסי - שורש הבעיה כרגע הינם נזילות המים ממבנה המחכמה. הנזילות נובעות מ-3 מקורות:

1. צינור הביוב.
 2. מערכות אספקת המים.
 3. חוסר ניקוז מי הגשמים.
- כל הנזילות הללו מחלחלות במבנה המחכמה וגורמות לנזקים כבדים הן למבנה עצמו והן למבנים שנמצאים סמוכים - דבר המערער את יציבות המבנה כולו.

מר רייס: חלק מהמים הנוזלים הינם מי הזנה, מכיון שהם נקיים לחלוטין. לדעתו אין מאוס מטיפול בכל המבנה ושיפוצ כל מערכותיו.

מר אלקלעי: מזמן היה ברור שהבעיה קיימת. בזמנו בוצע חיזוק בהנחייתו של מר קדרון לאיזור מפלס הריצפה, והיה סיכום עם מר קדרון להמשיך החיזוקים בחלק העליון של המבנה. כתוצאה ממספר סיבות העניין לא בא לידי ביצוע עדיין, אולם עתה, לאור המגמה הברורה של פתיחת הסדקים, יש לטפל בחיזוק התיקרה.

יוסי גורדון: יש לבצע טיפול כולל במבנה ולא רק טיפול מקומי. יש לבצע מעין קופסא, אשר תקטור יחד את כל חלקי המבנה. כ"כ יש לבדוק את כל מכלול הבעיות במחכמה (ניקוז גגות, ביוב, מים, רצפות וקונסטרוקציה) ולתת להם פתרון באמצעות הוועדה.

מר אלקלעי: לפני מספר שנים ישבה ועדה, כמדומני בראשות מנכ"ל העירייה, עם אנשי משרד הבטחון ואנשי מקצוע, ע"מ לבדוק את הטעון שיפוצ במבנה המחכמה וכן לבדוק את העלויות. למסקנות הוועדה לא היה כל טיפול המשך.

דן בהט: בזמנו הייתה מחלוקת ע"י מי תבוצע העבודה. הווקף ביקש לבצעה, למרות שהבנין הופקע מידיו ע"י משרד הבטחון ולא קיבל אישור לכך. אולם גם משרד הבטחון לא יכול היה לבצע את העבודה, עקב בעיה משפטית המונעת מהמדינה לשפץ נכס מופקע ללא אישור הבעלים.

פרוטוקול ישיבת ועדת בטיחות מיום 7/89

נוכחים: פרופ' גליק - יו"ר ועדת בטיחות
 אינג' מגלה - מהנדס אחראי באתר
 אינג' יוסי גורדון - מהנדס יועץ
 אינג' רייס - עיריית ירושלים
 אינג' פרוכטמן - משרד הביטחון
 אדו"ר קאסוטו - יועץ לוועדה
 מר אליה קורן - משטרת ישראל
 מר מרדכי אליאב - מנהל מינהלת הכוחות
 צחי לוי - תאום ופיקוח באתר

הנושא: בטיחות מבנה המחכמה ונזילות המים ממנו.

לאחר שהנוכחים ביקרו באתר המחכמה ועמדו מקרוב על מצב תחזוקתו הלקוי, על נזילות המים כפי שנראו בקירות המבנה וכן על הנזילות מצינור הביוב לחללים שמתחתיו החקיים דיון שבו אותרו הבעיות הקיימות כרגע והן:

- א. נזילות מי הספקה.
- ב. נזילות ממערכת הביוב.
- ג. נזילות ממערכת ניקוז בגג המחכמה, כולל חדירות מים דרך הקירות.
- ד. מים היורדים מגג המחכמה ומגגות סמוכים אל הרחוב ומחללים למחילות.

הוחלט שועדת הבטיחות תוציא דו"ח על פעילותה למומנים עליה, בו תפרט את מכלול הבעיות במבנה המחכמה ואת המלצותיה לפתרונן.

רשם: צחי לוי

העמק: מר זבולון אור לב - מנכ"ל משה"ד
 גב' שולה קובול - רמ"ד נכסים במטה הארצי
 נוכחים

ראש העיריה

رئيس البلدية

MAYOR OF JERUSALEM

ירושלים, ו' בתמוז תשמ"ט

9 ביולי 1989

558 -

fax 551183

לכבוד

מר יצחק דבין, שר הבטחון

מר חיים בר לב, שר המשטרה

מר זבולון המר, השר לענייני דתות

הנדון: בנין המחכמה בעיר העתיקה

1. בנין המחכמה ברחוב השלשלת בעיר העתיקה גובל ברחבת הכותל המערבי, הוחרט ע"י אלוף פיקוד מרכז ב-1969 ומוחזק ע"י משמר הגבול, מהווה סיכון עפ"י חו"ר האגף למבנים מסוכנים של עיריית ירושלים. בין היתר עקב ביצוע עבודות חפירה תת קרקעיות ע"י משרד הדתות.
 2. מאחר וכך יש לפעול ללא דיחוי להיזקקו של המבנה למניעת התמוטטותו.
 3. חיזוק המבנה כרוך גם בעבודות לשימור אלמנטים אמנותיים ארכיאולוגיים והיסטוריים.
 4. הוקף המוסלמי בירושלים פנה אלינו והציע לבצע את העבודות במימון שלהם ועל ידי בעלי מקצוע מומחים מצידם.
 5. לאחר סדרת התייעצות עם כל הגורמים בדבר ולאור הקשיים הכרוכים במתן היתר לוקף המוסלמי לבצע את העבודות וכן על רקע ההתנגדות התקיפה של משטרת ישראל ומג"ב אשר, כאמור, מחזיק את המבנה, ולאור הצעת שר הבטחון לדחות, בשלב זה, את ההחלטה בנושא אנו נוטים להסכים שאין לאפשר לוקף המוסלמי לבצע עבודות אלה.
 6. יחד עם זאת, אני מבקש להפנות את תשומת לבכם למצבו של המבנה לסכנת התמוטטות הצפויה לו וסכנה לה חשופים היושבים בו והמבקרים בו. המערבי.
 7. אולי גם כדאי לציין את הבעיות הבינלאומיות שיווצרו אם הבנין הידוע הזה יתמוטט.
- אני מבקש, כמו כן, כי תורו לנוגעים בדבר במשרדיכם לנקוט בכל הפעולות המתחייבות מכך ולפעול לאלתר למניעת הסכנות הכרוכות במצב זה.

ב כ ר ב ה,

טדי קולק